

Nowak er helt fortrolig med det danske kildemateriale fra studieophold her i landet, og han har foretaget flere undersøgelser vedr. dansk-polske forbindelser i perioden. Dels om traktaten 1419 og samarbejdet mellem den nordiske og den polsk-litauiske union (*Zapiski Historyczne* 34, 1969, s. 45-78; *Studia Maritima* 3, 1981, s. 38-48, på tysk), og dels om den nationale og statslige bevidsthed i datidens Danmark. Den sidste afhandling bygger på det materiale, der blev indsamlet til processen mod de holstenske grever, og som længe har været kendt. Nowaks benyttelse af stoffet har også interesse for dansk forskning (*Acta Universitatis Nic. Copernici, Historia* 17 (117), 1980, s. 94-107). – Bogens manglende resumé erstattes i nogen grad af en artikel om samme emne i *Blätter für deutsche Landesgeschichte* 111, 1975, s. 172-88.

Jørgen Steen Jensen

Løgumkloster-Studier, udg. af Refugiets Kulturforening og Historisk Forening for Løgumkloster Kommune. Bd. I (1978), II (1980), III (1981).

De tre bind *Løgumkloster-Studier*, der nu foreligger, fortjener en særlig opmærksomhed, fordi der her er lykkedes at præsentere et lokalhistorisk stof i et videre perspektiv. Begyndelsen blev gjort med en kulturforening i tilknytning til det i 1961 ved det tidligere cistercienserkloster oprettede Refugium, og senere har etableringen af Præstehøjskolen bidraget til at skabe et lærdomsmiljø i den gamle vestslesvigske flække. De tre bind *Løgumkloster-Studier* er udtryk for et samarbejde mellem en række interesserede – kirke-, middelalder-, lokalhistorikere, arkæologer, folkemindeforskere etc.

Der er helt naturligt flere bidrag til belysning af cistercienserne. Brian Patrick McGuire indleder i Bd. I med »Clairvaux og Nordens cisterciensere« og bringer i Bd. III sammen med Birgitte Thye en gennemgang af Caesarius af Heisterbachs »Dialogus Miraculorum«. Der er arkæologiske undersøgelser, fremlagt af Niels Sterum og Ole Schiørring (den sidste spec. om Øm kloster), bygningshistoriske bidrag af Jürgen A. Wissing, hjemmehørende i flækken, nu bosat i Essen, om klosteret og desuden af arkitekten Rolf Graae om »Slottet«. Wissing har også i bd. II bidraget med en udgivelse af og nogle overvejelser om inventarielister fra 1566 og 1587. En anden tidligere *Løgumkloster*-bo, Nicolai Haase, nu i Flensborg, har skrevet om flækken under Tredivårskrigen og om skolevæsenet (hhv. bd. I og III). Der er desuden bidrag af Anne Riising, P. G. Lindhardt, Ingelise Selstrup og Inge Adriansen, og alle vidner de om, at der er anlagt et videre sigte end det, som man almindeligvis træffer i en lokalhistorisk publikation.

H. V. Gregersen

NYERE TID

R. A. Stradling: *Europe and the Decline of Spain. A Study of the Spanish System, 1580-1720. Early Modern Europe Today*, ed. by J. H. Shennan. London, George Allen & Unwin 1981. 222 s. £ 12.50.

Trods sit forsvar for politisk historie på avanceret, moderne plan overfor »de parisiske radikales sønderlemmende foragt« giver dr. Stradlings bog i virkeligheden selv en fornem og helstøbt analyse af en strukturel nedbrydningsproces, Spaniens tilbagegang som europæisk hegemonialmagt gennem »det lange 17. århundrede«. Forf. advarer mod